

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère

Mogvntiæ, 1617

Cap. 15. De noua lege,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78322](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78322)

voluerit transire coloniam, & facere phala Domini, circumcidetur prius omne masculinum eius; & tunc ritè celebrabit, eritque sicut indigena terræ. Quod consilium sequuti sunt illi, de quibus dicitur Esther 8. Præsertim alicuius gentis & lectæ, eorum religioni & cæremoniis iungebantur.

De obligatione præceptorum veteris legis.

135. **N**otandum tamen est cum lex ipsa vetus tria præceptorum genera contineret, prout indicatur illis verbis Deut. 6. *Hæc sunt præcepta, cæremonia atque iudicia que mandauit Dominus vobis.* primum moraliam, de his quæ naturali ingenij lumine cognoscuntur agenda esse vel fugienda: vt actus virtutû & vitiorum: secundum cæremonialium, de sacrificiis & cæremonijs quibus Deus specialiter coli volebat: tertium iudicialiû, de ijs, quæ pertinerent ad humanam societatem ritè seruandam in populo, à quo ob Christi reuerentiâ exigebatur prærogatiua sanctitatis: cuiusmodi præceptorum cognitio, naturali ingenij lumine haberi non potuit, sicut nec cæremonialium; etiam si generaliter ratio doceat, in omni societate humana retinendum esse debitum ordinem hominum inter ipsos: Deoque futurum cultum deferendam esse & sacrificium offerendum. Cum in quâ lex vetus tria hæc præceptorû genera contineret, moralia obligant, ut omnes, sicut & nunc obligant adhuc; non quidem vt præcepta veteris legis, & in veteri Testamento tradita, vt bene notat Sotus in 2. de iust. & iure quest. 5. art. 4. concl. 2. sed vt præcepta legis naturæ; quæ vim & efficaciam habent ex ipso naturalis rationis dictamine.

136. Cæremonialia verò & iudicialia, solos Iudeos obligabant: & hoc non tantum sub pœna in foro externe; sed etiam sub culpa in foro interno: vt argumeto est, quod in sacra Scriptura, passim illa quæ ab eis aduerfus talia præcepta committentabantur, arguantur tanquam peccata. Nunc autem deminuit, ne quidem ex Iudeis, obligant vt D. Paulus in epist. ad Rom. & ad Galat. & ad Hebr. ostendit. Vnum argumentum ipsum attigisse sufficit quod in cap. 8. epist. ad Hebr. sumit ex Ierem. cap. 31. vbi Deus pollicitus erat nouum Testamentum. Dicendo, inquit D. Paulus, notum, vt etiam prius: quod autem antiquatur & senescit, prope interitum est.]

137. Cæremonia sic mortua est lex vetus, vt præcepta illius cæremonialia facta sint obseruantibus mortifera; non item iudicialia. Rationem D. Thomas 1. 2. quest. 104. art. 3. reddi: quod cum vitæ quæ fuerint præfiguratiua Christi & Ecclesiæ Christianæ, ac Sacramentorum nouæ legis, iuxta illud prioris ad Corinthios cap. 10. Omnia in figura conuenerunt illis: cæremonialia principaliter instituta fuerunt ad præfigurandum Christi & Ecclesiæ Christianæ mysteria quæ eius futura. Quo fit vt obseruari nequeant absque præiudicio veritatis fidei: quâ profuerunt illa mysteria iam esse completa. Et quia facere aliquid cum præiudicio veritatis fidei, peccatum est mortale: fit quoque, vt talis obseruatio sit mortifera, etiam vsurpanti illam ex deuotione, vt circumcidenti se ex deuotione inquit Christi, prout contra Caietanum Sotus in cit. art. 4. versus finem, recte ostendit. Et satis patet ex verbis Apostoli ad Galat. 5. Si circumcidamini, Christus vobis nihil prodest.]

138. Iudicialia verò non fuerunt principaliter instituta ad præfigurandum, sed ad ordinandum statum & formam populi, ex quo Christus nasciturus erat: minus illi populo omnia contingere in figuris; ideoque postquam Christus venit, & pro humano genere dignatus est mori: illa cessarunt quidem, vimque amiserunt obligandi; quia mutatus est eiusdem populi status, ob quem retinendum & seruandum obligabant (ad quod facit illud ad Hebr. 7. Translato sacerdotio, necesse est vt legis translato fiat) non tamen mortifera sunt sicut cæremonialia: quia cum de se non ordinarentur ad præfigurandum; obseruatio ipsorum absolute non præiudicat veritati fidei. Vnde si Princeps aliquis præciperet eam in suo regno obseruari, nec ipse peccaret præcipiendo, nec subditi obediendo: ex eodem D. Thomam cit. art. 3. nisi forte obseruarentur, vel obseruari mandarentur, tanquam habentia vim obligandi ex veteris legis institutione: quia ex tali intentione obseruatio esset mortifera eadem ratione qua obseruatio cæremonialium.

139. Consequens est ex dictis. Christianos in sacro canone obseruare ac venerari veteris Testamentum, non quod præ-

ceptis illius obligentur. Nam à tali obligatione perinde liberati sunt ac vidua (quod est exemplum D. Pauli ad Rom. 7.) à iure matrimonij libera est mortuo viro; sed quod eis conferat ad notitiam mysteriorum Christi, quæ in illo prophetata fuerunt: ad illorumque confirmationem, voluerit ipsum legatur & intelligatur; prout D. Aug. epist. 19. annotauit; congruenter et quod Dominus dixit Iudeis Ioan. 5. Scrutamini Scripturas, quia vos putatis in ipsis vitam æternam habere: & illæ sunt quæ testimonij perhibent de me.] Et paulo inferius: Si crederetis Moysi, crede etis fortitan & mihi: de me enim ille scripsit.]

140. Consequens est etiam quod cum lex ex vi obligandi habeat quod sit regula iudicandi de peccatis: & vt Sotus notauit in cit. concl. 2. nullum testimonij veteris legis, prout tale, possit Christianis proponi tanquam vim habens obligandi: consequens est inquam, nihil ad hoc nostrum institutum pertinere vt de illius præceptis dicamus: nisi de moralibus: non quidè vt illius, sed vt legis naturæ sunt præcepta: aut etiam nouæ legis. Ea verò Decalogo continentur vel ad eum reducuntur, ex quo de peccatis iudicandi rationem, ex instituto in sequenti tomo persequemur, iuuante Deo.

CAPVT XV.

De noua lege.

SVMMARIVM.

- 141 Lex noua cur sic dicta.
 - 142 Illius à lege veteri differentia, quod omnes obliget, nec sit timoris seruus, sed fidei.
 - 143 Lex noua consistit potissimè in gratia Spiritus sancti & charitate.
 - 144 Nouæ legis præcepta duplicia, quæ sub eam cadant, quæque non cadant.
 - 145 Moral' a sunt eadem in noua lege qua in veteri: sed facta auctiora.
 - 146 Omnia reuocantur ad præcepta Decalogi, & quomodo.
 - 147 Lex noua vigeat vsque ad finem seculi.
 - 148 Potestas Pape circa eam, quodque non semper obliget ad mortale.
141. **L**ex diuina positam dicitur noua, respectu veteris antea descriptæ; quam euacuauit ex cap. 2. Epist. ad Ephes. vò quidem illam destruendo sed perficiendo adimplendoque: dū ei, quæ erat vmbra futurorum ex cap. 2. Epist. ad Coloss. superaddidit veritate vmbra: tamque petinde ac imago carbone adumbrata, non destruitur superadditione viuorum colorum, sed perficitur. Hinc Dominus Matth. 5. ait, Non veni legem solvere, sed adimplere: & Apostolus ad Rom. 3. An igitur per fidem destruiamus legem? abut, sed statuiamus.

142. Non solos autem Iudeos sicut olim vetus, sed omnes gentes lex noua obligat, dicitur Domino Matth. vltimo Euntes docere omnes gentes baptizantes eos in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti: docentes eos seruare omnia quæcūq; mandauit vobis.] & Marti vlt. Euntes in mundū vniuersū prædicare Euangeliū omni creaturæ, &c.] Atque vt intelligatur quænam sint præceptorû genera p̄ quales obligatio imponitur, aduertendum est id quod iam ante attigimus; scilicet nouæ legis à statu legis veteris in eo differre, quod hic fuerit quasi patuolorû qui nihil differunt à terrens ex cap. 4. ad Galatas: ille vero quasi virorû, eorumque; liberorû, si quidem ex eodem capite, non sumus ancille filij, sed libera: qualibetate Christus nos liberauit: qui ducuntur non timore seruili sed amore filiali. Vnde inquit idē Apost. ad Rom. 8. Non accepistis spiritum seruitutis iterum in timore, sed accepistis spiritum adoptionis filiorû Dei.]

143. Quæ cum ita sint, fit (quod notatum est à D. Thom. 1. 2. quest. 106. art. 1.) vt lex ipsa noua talem statum constituens, potissimè consistat vimque suam positam habeat in gratia Spiritus sancti, charitateque, quæ fidei libus in Christū credētibus, nisi obicem ponat, datur: iuxta illud ad Rom. 5. Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum qui datus est nobis.] Et quia in tali animæ robore, quo voluntas humana ad conformandum se diuinæ præcipienti vel prohibēti, prompta expeditaque redditur: plus momenti inest ad vitæ sanctitatem, quam in præceptis quibus verbo aut scripto diuinitus tradito, diuina ipsa voluntas nobis proponitur ac intimatur: fit etiam vt status legis nouæ spectetur ex Spiritus sancti gratia seu interiore charitatis affectu: quæ legis nomine appellare nec alienum est à Scriptura sacra, cum D. Paulus ad Rom. 7. inclinationē appetitus sententiis vocet legem mem-

brorum: nec à communi loquendi vsu, cum dicamus communiter ea quæ sunt à rebus, inclinatione appetitus naturalis, fieri naturali lege. Atque eo modo spectatur is status Ierem. 31 cum de eo prædicitur (Interprete D. Paulo ad Hebr. 8.) Dabo legem meam in visceribus eorum & in corde eorum scribam eam. Item cum in cap. 3. postea ad Corinth. Apostolus ipse ait Manifestati, quod Epistola estis Christi, ministrata à nobis & scripta non atramento, sed Spiritu Dei viui, non in tabulis cordis carnalibus.] Cum igitur status nouæ legis, p̄i mō ac p̄cipue p̄deat ex gratia, quam Spiritus sanctus infundit in corda, sic tandem vt omnia præcepta vltra fidei articulos (de quibus tanquam speculatiuæ considerationis h̄c non agimus) diuinitus tradita ad statum eam ordinandum, sint de operibus quibus ipsam gratiam oportet quasi stipatam esse, siue antecedendo in genere causæ: cuiusmodi opera, sunt vsus Sacramentorum: hoc est baptisimi & aliorum, per quæ vt per canales quosdam, gratia à Christo perenni illius fonte, in animas deducitur: siue consequendo in genere effectus: cuiusmodi opera sunt, quæ sunt præsidio eiusdem gratiæ seu fidei per charitatem operantis.

De nouæ legis præceptis & obligatione.

144. **A**Tque ita nouæ legis præcepta ad quorum obseruationem obligamur, ad duo prima genera reuocantur: siquidem alia sunt de operibus iis quæ sunt vsus Sacramentorum: & alia de operibus iis quæ sunt vsus fidei per charitatem operantis: de qua ad Galat. 5. In Christo Iesu, neque circuncisio aliquid valet neque præputium; sed fides quæ per charitatem operatur. Circa quæ præcepta occurrunt quædam hoc loco annotanda. Primum est, quod insinuat D. Thom. in cit. art. 1. & in seq. 2. In lege noua quæ est lex amoris & libertatis, tantum dari præcepta de operibus, quæ cum antedicta gratia necessitatem habent conueniendam vel repugnantiam: Cætera vero quæ non habent, relicta esse determinationi humanæ, arbitrioque hominum: ea quidem quæ ad commune utilitatem pertinent, arbitrio Superiorum siue temporalium siue spiritualium, iuxta cuiusq; auctoritatem: ea vero quæ ad vniuersumque singulatum spectant, arbitrio vniuersi cuiusque. Itaque non vt de Sacramentis, per quæ infunditur diuina gratia in animas nostras; ita & de sacramentalibus, hoc est, de dispositionibus ad sacramenta conficienda vel suscipienda, lex noua habet præcepta diuina: sed determinatio ipsorum est Ecclesiæ relicta à Christo. Similiter quia gratiæ opera, id est, quæ tanquam effectus sequi debent gratiam, sunt necessitatis actus virtutum, lex quoque ipsa noua habet quidē, sicut & lex vetus, præcepta moralia de actibus virtutum, secundum ea quæ de se ad rationem virtutis pertinent: non tamen ceremonialia de determinatione eorundem actuum in ordine ad Dei cultum: neque iudicialia de determinatione item eorundem, in ordine ad proximum: quia Christus Dominus dispositione eorum qui sub ipso cum legitima potestate, curam cætorum gerent, reliquit talem determinationem, non pertinentem de se ad rationem virtutis à qua procedunt illi ipsi actus cadentes sub legem diuinam. Non enim ad orationem, *exempli gratia*, prout ea est actus virtutis reigionis, de se pertinet, vt fiat tali certo loco, vel tempore: aut cum illa certa corporis dispositione. Neque ad iustam restitutionem quæ actus est virtutis iustitiæ, pertinet vt fiat in duplum, vel in quadruplum & sic de similibus.

145. Secundum notandum est, præcepta moralia nouæ legis eadem esse, quæ veteris: licet, quia referuntur ad ordinationem status perfectioris, facta sint auctiora, creueritque lex diuina, vt quoad credenda (siquidem quæ pertinent ad sacrosancta mysteria Trinitatis & Incarnationis, atq; alia de Christo, multo explicatius traduntur in noua lege quàm in veteri) ita etiam quoad agenda. Nam cum Dominus Matth. 5. dixisset, Nisi abundauerit iustitia vestra plus quam Scribarum & Pharisæorum non intrabitis in regnum cælorum] præcepta moralia, prout requirebat maior iustitia, fecit auctiora: vt præceptum Non occides: inquit, Audistis quia dictum est antiquis Non occides: quia autem occiderit reus erit iudicio. Ego autem dico vobis, quia omnis qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio.] Item præceptum Non mœchaberis. Ego autem dico vobis quia omnis qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, iam mœchatus est eam in corde suo.] & sic nonnulla a-

lia: vt videre est ibidem; dum Dominus ipse vltra ea quæ de se mala sunt prohibet eorundem occasiones: atque voluntatis nostræ intentionem in agendo, ordinat ad perfectionem, prohibendo re in nostris actionibus humanam gloriam aut diuitias queramus. Inquens in sequen. cap. 6. Attendite ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus, & videamini ab eis:] & postea Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra vbi rugo & tinea demolitur & vbi fures effodiunt & furantur, &c. Thesaurizare autem vobis in celo.] Deniq; ad præcepta de moderando affectu honoris, diuitiarum, & voluptatum, quo voluntas ad consensum peccati trahitur; addidit cõsilia obedientiæ, castitatis, & paupertatis perpetuæ: quibus voluntas talibus bonis se penitus abdicat.

146. Tertium notandum, de quo D. Thomas 1. 2. quæst. 100. art. 3. Præceptis Decalogi, cætera omnia moralia continentur: generaliora quidem, tanquam principia & conclusionibus: specialiora vero, tanquam conclusiones ex eis deductæ. Quo fit, vt quemadmodum omnia rerum genera ad 10. summa reducuntur, quæ categoriz dicuntur: sic omnia præcepta moralia ad decem præcepta quæ decalogum constituunt reuocentur. Ex quorum etiam distinctione, sicut res ex distinctione summorum generum, inter se distinguuntur: ac consideratio cuiusque eorum in hac disciplina, reuocatur: tanquam pars quedam ad considerationem illius præcepti Decalogi, ad quod reduci potest, tanquam conclusio ad suum principium.

147. Quartum est, Legis nouæ obligationem perseverantem esse ad finem mundi vsque: iuxta illud Matth. 28. Docentes eos seruare quæcumque mandauit vobis: & ego vobiscum sum vsque ad consummationem sæculi. Et D. Thomas 1. 2. quæst. 106. art. 4. confirmat ratione: quia Deus legem condidit vt per illius obseruationem perdurat hominem ad beatitudinem: quod cum lex per se præstet, non est expectanda illius in aliam mutatio; sicut expectata est veteris legis, quæ nihil ad perfectum addidit: ex cap. 7. Epist. ad Hebr. Post finem mundi verò euacuanda esse quoad materiam imperfectam, aliquorum præceptorum, nempe fidei, & Sacramentorum significantium vitam æternam non expectanda: patet per illud Apost. 1. ad Corinth. 13. Cum venerit quod perfectum est, euacuabitur quod ex parte est.

Porto perinde lex noua ac lex naturalis præferenda est omni consuetudini & constitutioni humanæ prout ex præf. so confirmat Gratianus distinct. 8. & 9. ita vt nulla consuetudine vel lege humana ei derogari possit: neque in ea cum quocumque dispensari à Papa, etiam si tanquam generalis commissarius Dei, in plenitudine potestatis assumptus sit cap. Qui se scit 2. quæst. 6. Confirmaturque ex eo, quod Matth. 16. illi in persona D. Petri à Christo dicitur Quodcumque ligaueris super terram erit ligatum & in cælis: & quodcumque solueris super terram, erit solutum & in cælis.

148. Hoc ipsum de Papa ex D. Thoma referens Syluester in verbo Papa quæst. 19. admonet non esse intelligendum quoad particulares determinationes legis diuine: quæ vt ante diximus à Christo relicte sunt humano arbitrio: ita vt omnes tam in ordine ad Deum, quàm in ordine ad proximum sint iuris humani; cum tamen in veteri lege essent iuris diuini, constituentes præcepta ceremonialia. Nec ite intelligendum esse quoad ea quæ erit: contineantur in doctrina Apostolorum, non sunt tamē statuta à Deo, sed ab ipsis Apostolis: vt D. Paulo in prior. ad Timoth. cap. 3. Ne bigamus promoueat ut ad Episcopatum. In quo præcepto Papam dispensare posse patet ex cap. Lector distinct. 34. vbi glossa id notat & in exemplum adfert quod Lucius Papa dispensauerit cum Archiepiscopo Panormitano, qui bigamus fuit. Nec denique intelligendum esse quoad interpretationem auctoritative (vt Syluester loquitur) datam. Nam Papam auctoritative, siue tanquam iudicis auctoritate fungentem, posse legem diuinam interpretari quoad præcepta viuendi: declarando scilicet in dubio, an in tali casu, tali tempore, vel loco vel in talibus personis vim obligandi habeant: vt v.g. præceptum aperiendi in confessione omnia sua mortalia peccata, in eo casu in quo mors inde immineret Penitenti. Patet ex eo, quod possit ipsam diuinam legem interpretari quoad articulos fidei. Nam cum circa illos sicut circa hos, dubia ortiri poterint, vt ex periculis docet: nõ est negandum, quin potestatis plenitudo à Christo Domino concessa Papæ tanquam summo omnium in Ecclesia Pa-

flori, extendat se tam ad dicta præcepta, quam ad ipsos fidei articulos: cum fideles (quos tanquam Christi oues pascere debet ac conseruare in sanctis moribus, sicut & in sana fide) vexari poterint dubiis circa sanctos mores, sicut circa suam fidem.

Postremum est, diuinam legem positiuam non obligare semper ad mortale, sed interdum tantum modo ad veniale: nempe cum in materia leui versatur; vt cum prohibet dicere verbum otiosum. De qua re plenius in sequen. lib. 13. cum ratio distinguendi inter peccatū mortale & veniale exponetur.

TRACTATUS IV.

De lege humana per quam lex æterna tanquam, per quemdam suum radium nobis manifestatur.

VT ad legem naturalem merito addita fuit diuina positiuam: ita ad vtramque illam humana seu ab hominibus lata, addenda fuit. Primo, vt ea quæ diuina lege naturali vel positiuam constituta essent, determinarentur ad certa tempora, personas, & modos: vt quod lex diuina positiuam præcipit sumendam esse Eucharistiam, lex Ecclesiastica determinat ad tempus Paschale, & ad eos qui habent vltimū rationis; in cap. Omnis vtriusque sexus De pœnit. & remiss. & quod lex naturalis docet puniendos esse fures, lex civilis determinat quoad modum punitionis: nempe vt fustigentur, vel suspendantur vel aliud patiantur. Secundo, vt cōuleretur rudibus & ignaris, qui non possunt ex lege naturæ vel diuina positiuam deducere omnia ad quæ obligantur: per legem enim, humanam de illis specialiter instruuntur. Tertio, vt de multis quæ cum ad humanam vitam spectent, probabiliter tantum ex lege diuina, siue naturali siue positiuam colliguntur, aliquid certi statueretur. Quarto, vt vtraque lex illa diuina, melius custodiretur; dum scilicet humana lex idem quod illa cauet, superaddita temporali pœna transgressoribus: quæ de causa lex diuina dicitur murus, & lex humana antemurale cordis nostri, tanquā faciēs ne Dæmoni ad illud pateat per peccatū aditus.

Legem autem humanam ferre non est cuiusuis hominis: sed vel totius multitudinis, vel personæ publicæ seu habentis potestatem in totam multitudinem, vt D. Thomas 1. 2. quæst. 90. art. 3. ex eo confirmat, quod finis legis sit bonum commune: Ordinare autem aliquid in bonū commune, sit vel multitudinis cui propositum est tale bonum: vel personæ publicæ quæ curam illius gerit. Atque sicut in populo Christiano duo sunt hominum genera ex cap. Duo sunt 12. quæst. 1. vnum Clericorum & alterum laicorum, ita duo sunt legum humanarum genera, Canonicae seu Ecclesiasticæ: quæ partim quidem ex lege naturali, sed pro maiore parte ex diuina positiuam deducuntur. Alterum ciuiliū seu secularium, quæ ex lege naturali descendunt, vtpote per ratiocinationē probabilem collectæ ex principiis naturali lumine notis. Tam verò Ecclesiastica lex, quæ ciuiliū, est aut generalis, toti multitudini communis; aut particularis, vnius de multitudine, aut paucorum propria: quæle est priuilegium. Generalis rursus aut est scripta, quæ quatenus Ecclesiastica, dicitur Canon; & quatenus ciuiliū, dicitur constitutio: aut non scripta quæ generali nomine dicitur consuetudo. & quatenus Ecclesiastica, dicitur traditio; quatenus verò ciuiliū, dicitur mos. Ac denique tam non scripta quam scripta distinguitur, in pœnalem & moralem: quarum illa est in qua additur pœna ab ipsius transgressore incurrenda. Hæc verò, tantum ostendit quid sit vel non sit faciendum nec pœnam adiciat. Iam cum lex humana vt generalis, vel vt scripta, vel vt moralis, nullam specialem difficultatem habeat, quin tollatur per ea, quæ vel tractatu primo dicta sunt: in genere de lege: vel proximè dicentur item in genere de ipsa lege humana; occurrit in hoc tractatu dicendum primo, de lege humana in genere: secundo de lege Ecclesiastica seu iure Canonico; tertio, de lege seu iure ciuiliū; quarto, de priuilegio; quinto, de consuetudine; sexto de lege pœnali. Eam verò distinguemus per titulos vt locus sit ordini accommodato ad doctrinæ perspicuitatem

TITVLVS I.

De lege humana vniuerse.

Quod in iudicio de peccatis de lege humana vniuerse, potissimum considerare oportet, & sufficit, est obligatio ipsius: ideoque omitentes cetera, vt illius originem, de qua Gratianus distinct. 7. & Pomponius ff. De Orig. iuris, lege 2. & alia non necessaria ad nostrum institutum, de eadem obligatione tractabimus quatuor capita; ad quæ reuocantur omnia ad illam pertinentia. Primum erit, De iis quæ lex humana requirit vt obligandi vim habeat. Secundum, de iis quos obligat. Tertium, de modo quo obligat. Quartum, de modis quibus tollitur eiusmodi obligatio.

CAPVT XVI.

De iis qua necessaria sunt, vt lex humana obligandi vim habeat.

SVM MARIVM.

- 149 Legem humanam oportet iustam esse, vt vim obligandi habeat.
 150 Duo modi quibus potest esse iniusta.
 151 Oportet item promulgatam esse.
 152 Item post promulgationem expectatum esse aliquod tempus: non tamen in omni lege; quod in particulari declaratur.
 153 An qui ante illud elapsum transgreduntur legem, à peccato excusentur.
 154 An in designatione talis temporis eadem ratio seruanda sit quoad Papales constitutiones qua quoad imperatorias.
 155 Quando constitutiones Papales obligent in prouincia in qua non sunt solemniter promulgatae.
 156 Quæ constitutiones Papa non obligent ante earum promulgationem factam in prouincia.
 157 Constitutiones Pontificie reuocatorie priuilegiorum non habent vim, donec denuntiate sint iis quorum interest.
 158 Quid tenendum sit de iis quibus irritantur contractus.
 159 Quid item de nouis, quibus antiquæ reuocantur.
 160 Explicatio conditionis requisita, vt lex vim habeat obligandi: nempe vt recepta sit.
 161 Obiectio contra eandem conditionem cum solutione.
 162 Quando peccent qui non recipiunt legem iustam promulgatam.
 163 In quo consistat non receptio legis, & quid intelligatur nomine communitatis cuius maiorem partem oportet non recipere legem, vt obligandi vim amittat.
 164 Ad talem non receptionem, non requiritur scriptum, aut aliud simile signum reprobationis legis; sed contrarietas in casibus in quibus ea obseruari debet: siue contrarietas legem ipsam sciatis, siue illam ignorent.
 165 Lex in parte tantum recepta obligat tantum in ea parte.
 166 Non est necesse legem vt vim habeat obligandi, scripto traditam esse.

VT lex humana obligandi vim habeat necessarium est 149: primum, vt iusta sit: quod D. Thomas 1. 2. qu. 96. art. 4. confirmat: quia vim eam accipit à lege æterna à qua deriuatur. Non potest autem à lege æterna deriuari nisi iusta: vt illud Prouerb. 8. satis indicat. Per me reges regnant & legum conditores iusta decernunt.

Duobus vero modis lex humana potest esse iniusta (ad 150: quod plenius intelligendum vide quod dictum est antea n. 19.) vno per contrarietatem ad bonum humanum: vt ea quæ multitudinē onera imponuntur: vel à non habente potestatem, vel non seruata proportionis æqualitate inter partes multitudinis; vel ob propriam cupiditatem; non ob comunem utilitatem. Altero modo per contrarietatem ad bonum diuinum: quo modo iniusta est omnis lex inducens ad idololatriam; immo ad quodcūque aliud, quod sit contra legem diuinam. Atque lex posteriore hoc modo iniusta, non solum non obligat, sed nec licet illam obseruare: quia oportet magis obedire Deo quam hominibus vt habetur Act. 4. Priore autem modo, etsi non obliget de se, quia magis est violentia quæ lex: seruanda est tamen ad scandalum vel turbationē vitandā; quando quidem tali de causa debet homo iure suo cedere: iuxta illud Matth. 5. Qui angariauerit te mille passus, vade cū eò alia duo &c. Ita de hac re loco citato D. Thom. Videri potest